

ИЗВЕЩАНИЕ

ИЛИ

РЕДЪ КНИЖКИ ЗА ДѢЦАТА

КНИЖКА V.

Богъ въ дѣлата на природѣтъ.

Като гледамъ небето, живытъ и разнообразнытъ него-
вы шарове, звѣздытъ които издаватъ толкозь сѣяніе, свѣ-
тлинѣтъ, които ми открыватъ прѣдметы, отъ които бывамъ
обиколенъ, пълнъ съ очудваніе ся пытамъ, отъ дѣ проис-
тича всичко това? Кой е съградилъ беспрѣдѣльныйтъ сводъ
небесенъ? Кой е турилъ на твърдь-тъ тѣзи безбройны свѣ-
тила, тѣзь звѣзды, които отъ чудовищнѣ далечинѣ испра-
щатъ зарытъ си чакъ до насъ? Кой ги е наредилъ да ся
движатъ съ толкози правилность? Кой е казалъ на слън-
цето да освѣтлява и да прави земѣтъ плодороднѣ? —

Планины великолѣпны, кой вы е положилъ на основанія-
та ви? Кой е възвисилъ върховетъ ви до надъ облацѣтъ,
кой вы е намытилъ съ присноцвѣтущы лѣсове, съ пло-
досны дръвѣя, съ толкозь разнообразны и полезны растѣнія,
толкозь изящны цвѣтія? Кой е покрывъ высокытъ ви чела
съ снѣгове и ледъ, и е направилъ да блокутъ отъ дълби-
нытъ ви тѣзи извори, които напояватъ и оплодотворяватъ

земиѣтъ, тѣзи великолѣпны рѣкы, които носятъ всѣду изобиліето и животѣтъ?

Цвѣтове на полето, кой ви дава туй изящно украшеніе? чрѣзъ кое вълшебство малко земя и нѣколко капки вода произвеждатъ очарователныѣ ви богатности? отъ дѣ произвиратъ тѣзи благовонія, които ны облагоухаватъ и кръвятъ тѣзи свѣтлы шарове, които наслаждаватъ зрѣніето ни, и които искусството на смъртныѣ не е могло да подражае?

И вы одушевени създания, които населявате и сущѣтъ и водѣтъ, на кого дължите сѣществованіята си, происхожденіето си, тѣзи инстинкты толкозъ различныѣ и толкозъ изрядныѣ които смайватъ разумѣтъ ни, и които сѣ толкозъ съразмѣрны на природѣтъ и на видѣтъ на живота ви?

Но когато, съ удивленіе отъ толкози чудеса, въ които духѣтъ ми ся изгубя и смущава, наченвамъ да ся вглѣбявамъ въ себе си и да издирвамъ челоуѣка, който е тѣй да кажѣ, срѣдоточіето на всички създадени въ този свѣтъ сѣщества, какво множество отъ други чудеса еще по-любопытни ся прѣдстави на разумѣтъ ми и мя бутнува по сърдцето! Какъ нѣколко зрънца отъ прахъ сѣ могли да ся прѣобразятъ на едно тѣло толкозъ добръ устроено? Какъ става единѣтъ удѣ на туй тѣло да гледа около си прѣдметыѣ, а другъ да чуе разныѣ гласове, раздиганы далеко отъ него, третій да ся наслаждава съ пріятность на толкозъ изрядно проистеченіе, което отъ всякъдѣ облагоухава въздухѣтъ? На кого дължѣ тѣзи многоцѣнны силѣ да прѣподавамъ на подобныѣ си идеитѣ си и желаніята си и да ставамъ съучастникъ на тѣхныѣ? Какъ малко вещество сложно отъ три или четири елемента, отъ които всякой, уединенъ отъ другыѣ, былъ бы безъ способность да сѣществува или бы былъ твърдѣ непріятенъ; какъ казувамъ, туй малко вещество, сдѣвковано въ жбытъ ми, причинява въ душѣтъ ми толкозъ благопріятны чувствованія? А най-послѣ има ли благодѣяніе еще по-прѣвъсходно отъ умѣтъ, съ койго съмъ надаренъ, съ който размышлямъ върху всички нѣща които мя окружаватъ, прѣсмѣтамъ сношеніята му, придобывамъ множество знанія и най-послѣ съмъ — челоуѣкъ!

Същество на съществата! Въ всички тѣзи нелеснобразумителны нѣща можахъ ли да не познаѣхъ дѣлата на твоѣтъ достообожаемъ рѣкъ? Можахъ ли да не намѣрихъ въ тѣхъ твоѣтъ прѣмѣдрость, силѣтъ и благостѣтъ Ти, които работятъ съгласно за моето благополучіе? Ей, Боже мой, всесилный и прѣмудрый Твой гласъ е повыкалъ всички тѣзи и далъ имъ е съществуваніе, движеніе и животъ. Всичко що съществува отъ тебе проистича, и тѣзи Божественны рѣкъ, която е направила всичко, обожавамъ азъ, пълнъ съ удивленіе, признателность и любовь.

Силата на молитвѣтъ

Молитвата т. е. молбата къмъ Бога е най-силното и самото срѣдство което облекчава скърбитъ и прави радость тѣ по-чиста. Тя е която засилва всички въ вършеніето добры работы, и възлива на всичко небесно благоуханіе.

Вы можете самы да опытате това. Молѣте ся въ всякой случай и самы ще познаете какъ ще осѣтите че и на сърдцето, ви ще бѣде по-леко и душата ви ще е по-благодарна.

Освѣтъ това какво може да направи человекъ тука на земѣтъ и да нѣма нуждѣ отъ помощѣтъ на оногызъ който ны е създалъ?

Ный смы на земѣтъ тука като пѣтникъ, който иска да иде на отечеството си. За туй не трѣба да ходимъ съ главѣ наведенѣ и да ся щурамы, но трѣба да имамы всякога очитъ си въздигнѣты къмъ небето, за да можемъ да намѣримъ пѣтътъ на отечеството си.

Нашето отечество е небето; а когато гледамы къмъ небето, не осѣщате ли нѣщо да вы привождаетъ въ умиленіе? Не вы ли побужда нѣкакво пожеланіе? А туй пожеланіе безъ дѣйсгвіе ли е?

Има нѣкои които казуватъ: на какво ни служи да ся молимъ? Богъ е много по-горень отъ насъ и не въспріима да слуша насъ, толкозь ничтожнытъ неговы създанія.

Но кой е създалъ тѣзи ничтожны създанія? Кой имъ даде осѣщаніе и разумъ, ако не той истый Богъ?

Когато Господь Богъ е былъ толкозь добръ къмъ тѣхъ, какъ е было възможно исполѣ да ги напусни, и да ги тласне далеко отъ себе си?

Наистинѣ онзи който казува въ сърдцето си че Богъ прѣзира създаиѣта си, той богохулствува.

Има пъкъ други, които казувать: що трѣба да ся молимъ Богу? Еда Богъ незнае по добръ отъ насъ какво ни трѣба?

Наистинѣ Богъ знае по-добръ отъ насъ какво ни трѣбва, но ето че за туй ище да просимъ което ни трѣба отъ него; защото първата ни нужда е самъ Богъ; а Бога ний придобывамъ чрѣзь молитвѣтъ.

Бащата познава нуждытъ на сына си; но за това сынътъ не трѣба ли вече да ище нищо отъ бащѣ си, и да му благодари за добриниѣтъ които получава отъ него?

Когато безсловесныѣ животны нѣщо страдатъ, когато ся уплашатъ или когато сѣ гладны, тѣ выкатъ твърдѣ умилено. Тѣзи тѣхны грубы гласове сѣ у тѣхъ и тѣ молитва, койѣто отправятъ къмъ Бога, а Богъ и тѣхъ слуша. Да ли прочее словесный человекъ ище е между всиѣхъ твари самото твореніе на което гласътъ да не възлиза никога до ушитѣ на Творца и Създателя?

По нѣкога повѣва прѣзь полето нѣкой вѣтръ задушителенъ, който изсушава растеніѣта, и ний виждамы вѣичицыѣ имъ да повянвать и ся прѣвождатъ уныло къмъ земѣтъ. Но щомъ ги росата одѣжди, тѣ пакъ ся раскрѣвяватъ и изново въсправятъ клюмижлыѣ си върховце.

Сѣщо тѣй има и въ нашѣтъ животъ задушливи вѣтрове; сирѣчь злочестины, скърби, грѣхове и толкозь други злины и лошаины; тѣзи задушливи вѣтрове минуватъ прѣзь душѣтъ на человекъ и ѣхъ изсушаватъ, но молитвата е росата, която наросява, прохладява и утѣшава душѣтъ.

* * *

Прочитайте често тѣзи хубавы размышленія, малки мои читали, старайте ся да ся молитѣ Богу по-добръ отъ животныѣтъ, както сте по-добръ създадени отъ тѣхъ. И ако искате да вы обыча Богъ, трѣба да мыслите всакога че ся намѣрвате прѣдъ Неговото лице, и да ся обнасите человекно съсъ всиѣхъ неговы създаиѣ.

Историческы очертанія.

Отъ дѣ и дѣтъ злочестинитѣ на человѣцѣтъ.

Исторіята на человѣцѣтъ съдържава много примѣры на безуміе и развратность. Истинѣ Богъ ны е надарилъ съсъ совѣсть за да распознавамы доброто отъ злото, но имама страсти, които многожды воюватъ противу съвѣстьтъ ни. Богъ като направилъ така человѣка, поискалъ да имама отговорность за дѣлата си. Другъ пакъ изворъ на злочестинитѣ въ исторіѣтъ на человѣцѣтъ е невѣжество-то. Человѣцѣтъ много пѣти ся стремятъ на злѣ, защото прѣобладава въ тѣхъ гнѣвътъ, ревнованіето (касканджилѣкътъ), славолюбіето, корыстолюбіето: но колко пѣти грѣховеѣ ни произлѣзватъ отъ лошо възпитаніе поради което оставама лишены отъ най-проститѣ свѣдѣнія за правдѣтъ и разумностьтъ! И тѣй страститѣ като сѣ необузданны отъ едикъ странѣ и отъ другѣ невѣжеството, сѣ были двата най-глѣвны изворы на человѣческитѣ злочестины.

Невѣжеството на дръвнитѣ народы

Въ едикъ голѣмѣ часть на Азіѣ, человѣцѣтъ, повече отъ прѣди двѣ хыледы години, были потѣнѣли въ такѣвъ мракъ на невѣжество, щото вѣрвали че слѣнцето е Богъ и го обожавали, както Асирійцѣтъ и Халдеитѣ; А въ Африкѣ Египтениѣтъ были толкозѣ суевѣрны, щото убѣдявали ся че трѣба да обожаватъ като божества животны, на примѣръ, крокодила, нѣкои птицы даже и луковы главы. А най-голѣмыйѣ имѣ Богъ былѣ едынѣ быкъ, когото наричали Аписѣ; и когато умираѣ този быкъ, всичкитѣ народѣ желѣяѣ, додѣто ся намѣряѣ наследникѣ нему. А въ Европѣ Гърцитѣ и Римленитѣ обожавали божества, които покровителствовали развратностьтъ, каквото Венерѣ, Бахуса и дрѣ. И тѣй не трѣба да ся чудимѣ ако виждамы че и тѣ сѣ участвували на лошащинѣтъ, на които примѣръ имѣ показували боговеѣ въ които вѣрували. Нѣй послѣ народитѣ, които населявали вѣтрѣшнитѣ мѣста, каквото Словены, Нѣмци и Галатитѣ пѣкъ служали на немилостивы Богове, на които принасяли въ жертвѣ человѣцы.

ДИВЫЙТЪ ЖИВОТЪ НА ДРЕВНИТЪ

Освѣнь тѣзи грубость въ богопочитаніето невѣжество-то не было по-малко дебело и въ други отношенія; защото за дълго време челоуѣцитѣ незнаяли ни кѣщѣ да си направятъ, нито облѣкло да си сѣшійтъ, нито земійтъ да обработятъ, но живѣяли въ пещеры и дупкы и подъ листны покрывы скытали ся по горытѣ та събирали желѣды, костѣны и други дивы плодове и ся храняли, вмѣсто дръхы прѣпасвали ся съ завѣскы отъ кожытѣ на дивы звѣрове, и другъ законъ не познавали освѣнь насиліето. Испослѣ обаче полека-лека поопитомили ся. Нѣкои по-свѣсны измежду тѣхъ слѣдъ разны опыты съумясвали ги на нѣщо по-добро и тѣй ся пораспространили между тѣхъ разны полезны свѣдѣнія. Имената на тѣзи опитомители на челоуѣческій родъ ся споменувать отъ исторіиѣтъ всякога съ почитаніе. Моисей у Евреитѣ, Минусъ Ликургъ и Солонъ между гръцытѣ, Орфей между Тракийцытѣ, Нума у Римленытѣ, Крумъ у Българитѣ, и други толкозъ у разны други народы учили сѣ дивытѣ населенія на питомень животъ, написвали сѣ законы за да защищавать безсилнытѣ отъ насилството и да въведѣтъ между семействата священнытѣ врьскы на брака. Сетнѣ и градове ся въздигнахъ въ които ся заселявали първомъ скытающытѣ ся по горытѣ дивацы, дѣто единъ отъ други посвѣняваны оставили сѣ много отъ грубытѣ си навикновенія, и единъ отъ други подпомаганы осъвършенствуваха сѣ начинытѣ въ добываніето на житейскытѣ снадобности; а най много е спомогнала за опитомняніето на челоуѣцытѣ книжовната наука.

—о—

Книгопечатаніето.

Брахманытѣ кога ще поменѣтъ за нѣщо писано иматъ обычай всякога да казвать: «Да е благословена паметъта на оногось който е измыслилъ писмото. На днешното време, ный като гледамы толкозъ голѣмытѣ ползы отъ печатаніето на разны книги, можемъ най-добре да приложимъ туй изреченіе на индійскытѣ мудрецы врьзъ оногози който е измыслилъ най-напрѣдъ печатописаніето. Изобщо ся казва че книгопечатаніето или печатописаніето е изнамѣрено отъ нѣкого си Ивана Гутенбергъ нѣмецъ отъ Могунтъ и първата книга що издалъ на свѣтъ чрѣзъ печать была псалтырь, печатанъ на 1457 годинѣ.

Человѣческійтъ родъ

Человѣкъ създаденъ въ начало отъ Създателя Бога и по Неговото слово «растѣте и множете ся» слѣдующъ, изнайнапрѣдъ не показа да бѣ станѣла никаквѣхъ достоабылжителнѣхъ разницѣхъ въ неговитѣхъ потомцы; защото человекитѣ въ първытъ вѣкове приличахѣ си едни на другы по всичко, но испослѣ раздѣлени едни отъ другы и распрѣснати по разнытъ мѣста на земното кълбо, отличихѣ ся чувствителны разницы между тѣхъ: Най първата отъ тѣхнитѣ разницы е тази на растѣтъ (*бойтъ*).

Онѣзи които добыхѣхъ голѣмъ растѣ съ дѣто ся заселихѣ по умѣренитѣ поясы, и които съ высокы отъ шестъ до седмъ нозѣ. Таквысъ съ Патагонцитѣ, които живѣхѣтъ между рѣкѣтъ Лаплата и Магелановѣтъ проливъ, отъ 360 до 540° на южнѣтъ ширинѣ. Диаметрално противоположны съ тѣзи дѣто съ ся заселили въ най студенытъ мѣста, и тѣ съ едвѣмъ до петъ нозѣ высокы; таквысъ съ Лапландцитѣ, Самоѣдитѣ, Остякцитѣ, Ескимцитѣ и Гриляндцитѣ.

Въ тѣзи климаты не само человекитѣ но и животнытъ и растѣніята прѣдставятъ голѣмѣхъ разницѣхъ, понеже е природно явеніе, да ся уголѣмява едно нѣщо отъ топлинѣтъ и да ся свива (стяга) отъ студѣтъ. На това явеніе ный можемъ лесно да издиримъ точностѣтъ му ако земемъ измѣрваніето на единъ желѣзенъ *синджиръ* въ врѣме на най-люта студѣ, и приповторимъ въ горѣщо врѣме измѣрваніето на същитѣ *синджиръ*, — въ вторитѣ случай ный ще намѣримъ синджирѣтъ по-голѣмъ.

Второстепенна е разницата на лицето и найвече на лобѣтъ, а еще и на цвѣтътъ на кожѣтъ, който прилича правилно на цвѣтътъ на космытъ.

Третостепеннѣхъ разницѣхъ може да има и по духѣтъ или умѣтъ, понеже всичкитѣ народы не съ прѣмчиви на еднакъвъ степенъ въ развитіето,

Поради тѣзи особенны разницы въ устроєніето на лобѣтъ, на лицето и въ цвѣтътъ на кожѣтъ, които ся прѣдаватъ наслѣдственно, родѣтъ на смъртнытъ ся е раздѣлили на слѣдующитѣ петъ племена или расы,

I *Кавказско* или *бѣло* плѣме, което обзема всичкитѣ Европейцы и онѣзи които населяватъ Сѣверъ и Западъ на Азійѣхъ и сѣвернытъ страны на Африкѣхъ; а всичкы тѣзи иматъ кожѣтъ на тѣлото си малко или много бѣлъ, лобъ яйцевиденъ, косѣ дългѣхъ и мекѣхъ, уста малко разрѣзаны и брадѣхъ гѣста; то е най-хубавото отъ другитѣ племена.

II *Монолско* или *Татарско* плѣме. На него ся отнасятъ всичкы другы Азійатцы, и онѣсъ които населяватъ мѣстата отвѣдъ Гангъ; тѣ иматъ цвѣтъ блѣдавъ, космы черны и дългы, лице широко подобно на носѣтъ, очи малкы и яблчицытъ на ланитытъ издадени на вѣтъ, лобъ токомѣхъ четвъртитъ а брадѣхъ жесткѣхъ и рѣдкѣхъ.

III *Американско племе*. То обзема всичкѣ туземцы Америки. Человѣчѣ отъ туй племе имать цвѣтъ мѣдно-пепелявъ, космы жесткы и гладкы а не кѣдрявы, лице тепнато, ябълкы на ланиты отсочены на вѣи и отъ двѣхъ страны, очи малкы; тѣ имать космы на брѣдѣхъ си или имать по много рѣдкы.

IV *Малайско племе*, на което принадлежатъ жителѣ на Индокытай, на островы по Великий Океанъ и на Филиппинскы островы. Принадлежащѣ на туй племе имать цвѣтъ пепелявъ, космы гѣсты, черны и кѣдрявы, лобъ тепнать, около скранитѣ (слѣпытъ очи), носъ широкъ и < ста много расцѣпены.

V *Етіопско племе* което населява островы по Бенгалскый заливъ, мѣста нѣкои на Австраліѣ, Западо-Южнѣ Африкѣ, Новѣ-Холландіѣ и дрѣ. За отличительны черты има цвѣтъ на кожѣхъ черъ, космы кѣдрявы и космы не дългы, чело избочено, заднѣхъ часть на лобѣхъ равнѣ, носъ краткъ (*касѣ*), и брѣдѣ гѣстѣ.

Ето за примѣръ на разликѣхъ между племената турѣмы прѣдѣ очитѣ на младитѣ си читатели и читателкы единъ образъ изъ Етіопското плѣме единъ Абисиніѣнѣхъ коконохъ. Самы да видятъ до колко ты прилича по черты на лицето си на нашитѣ Европѣйки коконы!

Губяніе вѣме.

Титъ римскый Императоръ, единъ вечеръ, на вечеряніе ся о-сѣтилъ, че прѣзъ него день не былъ направилъ никое добро на нѣкого челоуѣка, въздъхнулъ и казалъ: Пріѣтели, изгубихъ този день.

Колко пѣтя нерадивытъ и лѣнны ученицы ако бы ся смыслили можахъ да казватъ вечеръ: Днесъ изгубихмы единъ день!

Който одумва другитѣ изгаря смѣхитѣ си языкъ.

На бързо попытваніе давай забавенъ отговоръ.

Не дѣй бесчести никого че пѣма таквозъ прѣимущество което ты имашъ, може да има нѣкои отъ които ты си лишенъ.

Нѣкой си Философъ, попытанъ какъ е придобылъ толкозъ наука, отговорилъ, — «Като не ся възспирахъ отъ гордость да пытамъ за всичко що не знахъ.

Великодушіе и юначество

Великодушіето е гыздось и украшеніе на добродѣ-
тельтъ; защото чрѣзь него тѣ ставать по-голѣмы. Велико-
душіето ся вижда че е прѣдопрѣдѣлено за да направи го-
лѣмы благодарѣнія на чловѣчеството.

Дѣйствително великодушный чловѣкъ е благъ, ходъ
има медленъ, гласътъ му е тежкъ и говореніето му е
твърдо. Задоволява ся всякога съ малко, та за туй и въ
богатство и на власть, и въ всяко благополучіе и злопо-
лучіе той е умѣренъ; и нито кога е въ добротѣ сѣ
много радува, нито кога е въ злочестивѣ скърби. Обыча
да ся туря въ прѣмеждіе за доброто на другытъ, и кога-
то ся намѣри въ прѣмеждіе не щади животътъ си.

Великодушныйтъ никога не ся унизява въ мнѣніето
си, нито ся омайва и заслѣнява отъ славѣ и похвалы, ни-
то ще да знае за общото почитаніе, освѣнь какъ да е ми-
ренъ съ свѣстѣтъ си въ исполненіето на длѣжность-тъ
си и да благодари само серіозныйтъ чловѣцы. Безъ голѣмѣ
нуждѣ не иска отъ другыго помощь; и кѣмъ богатытъ и
голѣмцытъ обхожда ся достолѣнно, а кѣмъ по-долнитѣ у-
мѣренно и спиходително. Обыча да прави добро на дру-
гы, по той не е толкозь благодаренъ да му правять добро.
Повече ся грижи за правото и истинѣтъ неже за славѣ-
тъ, и говори и прави всякога на-явъ. Не е паметозлюбивъ
нито дивъ по природѣ, освѣнь кѣмъ обидящытъ.

Великодушный гледа всякога на бѣдущето и мысли
всякога за общытъ интересы и за голѣмы дѣла; самъ пакъ
той приноси на отечеството или на другы таквызи дарове,
каквыто другытъ чловѣцы не вѣрувать. Таквызь сѣ были
въ народитѣ ни исторія — великийтъ онзи по нещастіята
си, по великытъ си замысли и голѣмы грижи за утвържде-
ніето на Българскѣтъ народность, — Самуиль царь българ-
ский, както и послѣдній отъ Българскытъ владѣтели Ши-
шманъ старый, и пѣснославимый краевичъ Марко, Прилѣп-
ский храборникъ, таквызь сѣ были и отъ духовнытъ — из-
вѣстныйтъ Іоаннъ патріархъ Търновский, и послѣднийтъ отъ
светителитѣ на този прѣстоль — Евтимій.

Великодушныйтъ най-послѣ употребява политическытъ и военнытъ си прѣимущества за славѣ на отечеството си; а като свърши повѣренното нему служеніе, готовъ е да си оттегли тутакъси и не ся грыже слѣдъ това никакъ, да ли народътъ му и отечеството му сѣ му признателны за голѣмытъ му къмъ тѣхъ услуги.

* * *

Юначество можемъ да наречемъ онова безстрашіе на челоуѣка, което показва той кога прѣдлежи за голѣмы и добры работы, като излага себе си съсъ всяко благодареніе на смъртъ за доброто на сънародницытъ и съотечественныцытъ си и безропотно търпи каквыто и да сѣ други скърбны и внезапны злочестины въ животътъ.

Истинный юнакъ въ случай на нуждѣ бори ся юначно противу всички злочестины, прѣтърпява доблестно и болѣсти и сиромашество и всякы други лишенія и злостраданія: както нежели за смъртътъ на родители и други ближни нему сродни и мили на сърдцето му, тъй и самъ не ся бои отъ никакъв смъртъ и не гледа освѣнъ на изпълненіе на длѣжностътъ си да защищава всегда и вѣжду правото и истинното. Той не само не ся показва такъвъ къмъ неприятелитъ си, но и между пріатели въ събранія когато ся намѣрва той защищава, ако бы да ся хулять и укоряватъ неправедно нѣкои отсѣтствующи, и на дрехы да е легнѣлъ боленъ търпи и прѣнася безропотно ударытъ на скърбъ и смъртъ, и раненъ или страждущъ въ други болестны случаи той търпи безъ никакво смущеніе операциитъ на лѣкарытъ.

Никога гнѣвъ и ярость не смущаватъ тишинѣтъ на лицето му; никога гордостъта не напечатва на челото му свойкѣтъ надутость, и никога малодушіето не изображая на образътъ му безсиліето си. Юнакътъ излѣзва на срѣщу опасностѣтъ съ тишинѣ на душѣтъ си и излага ся тогазы, когато опасността и длѣжността му налагатъ да направи това; но щомъ веднѣжъ ся изложи, нищо вече го не въспира. Таквызъ сѣ были нашитѣ сънародницы Нѣготинскыйтъ герой *хайдутъ* Велко и споменуваныйтъ въ привземаніето на Цариградъ Хасанъ личеринъ — Българинъ. Ю-

накътъ е дѣйствително свободенъ, и ако ся случи да падне въ робство, душевно остава не поробенъ.

У старѣтъ нашъ Исторіѣ ако и отъ чужды писанѣ и не добръ издиранѣ пакъ има да ся прѣдставятъ довольно примѣры отъ високо юначество, достойны за подражаніе. Таквызъ сж были въ първытъ врѣмена отъ Кралеветъ ни Батай силный, който на умирање толкозъ жалилъ защо да не умре на войнѣ, Крумъ върлый, и Боянъ войвода, а въ великѣтъ съ гърцытъ борбѣ таквызъ сж ся показали Самуилъ пакъ, сынъ му Радомиръ Кросне, Владиславъ Буйный и отъ воеводитѣ по това врѣме Николица Връзлешко, Вачо Стрѣлухый, Кракра Лютый и дрѣ, и послѣ пакъ Ясень възобновитель, Иванъ Ясень третій; на послѣдне же врѣме Ясень Малый, Милошъ Момчилъ, и Велко Спарушъ. А доста пакъ образцы на истинно юначество сж показали въ усиленѣ вече врѣмена тогашныты дѣатели: Крали-Марко, Боленъ-Дуйчинъ, Хръковитый-Богданъ и толкозъ другы отъ послѣдороднытъ, безсмърнытъ въ паметѣтъ на народа и тѣй славно възпѣванѣ въ народнытъ пѣсни, които несж имали за нищо своитѣ злостраданія даже и смъртътъ си за облегченіе на горестнѣтъ судьбы на своитѣ си.

Безстрашіето е извънредна сила на душѣтъ, която възвышава чловѣка надъ метежитѣ, безредицѣтъ, смутовѣтъ и изобщо надъ нечаяннытъ бури и вълненія, които многыжды възникватъ въ общества. Чрѣзъ него юнацитѣ си оставатъ въ тихо състояніе и спазватъ свободно употребеніето на разума си испрѣдъ голѣмытъ опасности отъ които ся намѣрятъ обиколени.

Кой е богатъ и кой сиромыхъ.

Кой умира богатъ?

— Богатъ е онзи и само онзи който кога умре оставя на земѣтъ пары малко или много или николко, но си има тамо горѣ на небето съкровище неисчерпаемо, приготвено чрѣзъ добрытъ му на този свѣтъ дѣла.

Кой умира сиромыхъ?

— Сиромыхъ умира онзи чловѣкъ който, колкото голѣмо богатство и да е оставилъ подиръ смъртътъ си, не си е приготвилъ съкровище на небето, чрѣзъ милостынѣ, чловѣколюбіе и съ другы добры дѣла на животъ.

Дамонъ и Питей.

(РАСКАЗЪ.)

Плъшкаше и стенеше нѣкога си градътъ Сиракуза подъ мѣчителството на Діонисіа. Звѣрскійтъ този человекъ, като бѣ похитилъ коварно и насилственно чуждъ прѣстолъ, искаше да го одържи съ жестокость и съ вдѣхнуваніе на страхъ. Горкытъ подданици, ако и да осѣщахъ всичкѣтъ теготѣ на неговытъ неправды, принудены бѣхъ да млѣчатъ и да задушаватъ въ себе си неволно и най-праведнытъ си оплакванія, защото и най-малкото отъ тѣхнѣ странѣ роптаніе бѣше прѣстъпленіе за смъртъ.

Въ срѣдъ общійтъ страхъ, Питей, момѣкъ распаленъ и дълбокомысленъ неможѣ да обуздае стремленіята на гнѣвътъ си: на единъ примѣръ отъ варварщинѣтъ на млѣчителя, що видѣ, осѣбли си да дигне гласъ, и да оплаче велегласно окаянството на отечеството си. Съгледателитъ (шпіонытъ), които Діонисій пмаше подъ заплатѣ прѣснѣхъ на всякъдъ, донесохъ му тутакъ си извѣстіе за това; а млѣчителтъ изпълненъ отъ ярость заклѣ ся жестоко да си отмсти, и горкытъ момѣкъ, видѣ ся единъ день обиколенъ отъ цѣлъ полкъ неправедны орѣженосцы, които го повлѣкохъ къдѣ тъмницѣтъ.

На овзи критическыи часъ срѣща го Дамонъ, момѣкъ отъ извъреднѣ добротѣ, който обычае Питей като себе си. Нараненъ отъ най-живѣ скърбъ при вижданіето на това, пристѣпва при него и жално му казува:

«Що е това, драгый ми Питее? Какво ли си пакъ направилъ? Да ли не си примыслилъ добръ и си прибързалъ пакъ да кажешъ нѣщо?

— Ей, любезный ми Дамоне, онова косто ты много пѣтя си прѣдсказвалъ, най-послѣ дойде ми до главѣ; азъ неможѣхъ да послѣдувамъ думытъ ти. За дълго врѣме азъ хулихъ саминъ жестокостьтъ на млѣчителя, като си силихъ да ти послушамъ, но най-послѣ гнѣвътъ ми поиска да ся изяви. На толкозъ примѣры отъ жестокость неможѣхъ вече да ся сдържѣ. Виждамъ че ще умрѣ, но отъ единъ животъ толкозъ срамотенъ — смъртьта е прѣдпочтителна. Жалъ ми е само за старытъ ми баща, за любезнытъ ми съпругъ, и за млѣтъ ми сынозе. На тебе, пріятелю, ты прѣпорѣчвамъ; ты ты утѣши; азъ нѣма вече да ся оплача за честытъ си.»

Лошинѣ слугы не склонихъ да оставятъ двамата нажалены пріятели да ся поразговарятъ по-вечко; но раздвоихъ ты силомъ, и Питей покарахъ къмъ тъмницѣтъ, а на Дамона дадохъ волю само да върви подиръ му издадѣ.

Обзетъ отъ най-тежкѣ скърбъ захванъ той да прѣвърта прѣзъ умъ хмылда мыслы и да прѣговаря какъ може да познамѣри нѣкое срѣдство за да го отърве; но не му ся прѣдаваеше нищо таквозъ. И слѣдъ много размышленія, слѣдъ като ся двои за много врѣме, между единъ планъ и другъ и отвѣрднѣи и единытъ и другытъ,

като не потрѣбни и не стодни, рѣши най послѣ да ся прѣстави на самага Діонисія.

Въ срѣдъ множеството тѣлохранители, отъ които мѣститель ся не отдѣляше никсга, Дамона го въведоха и ся прѣстави прѣдъ Діонисія; тамъ той като падна на нозѣтъ му,

«Господарю, казва му, единъ злочестъ момъкъ го запрѣха и го туряхъ въ клapy прѣди малко. Азъ не съмъ дошелъ да го защитѣ нито да искамъ да го простишь; ако прѣстапленіето му и да е слѣдствие само на юношеско стремленіе по той е прѣстапникъ прѣдъ тебе и това е доста. Единичкѣтъ милость койкто искамъ е, да отложишь за другъ нѣкой день наказаніето което ще му отредишь. Далечно отъ тука сѣ баща му, жена му и двѣникѣтъ му галены дѣвица, които иматъ голѣмъ нуждѣ отъ неговото присѣствие. Допрости, о, Господарю, да принесѣ азъ себе си като залогъ, и да турятъ мене за нѣколко дена въ клapyтъ му, а него пуснѣте да иде за послѣденъ пакъ да види семейството си, да расправи работѣтъ си и да ся опрости съ домашникѣтъ си. Той ще ся завърни на уреченото врѣме, и ако бы че не дойде, да заплатѣ азъ съ смъртътъ си за неговото окъснѣваніе, ако това ти ся види угодно.»

Діонисій ся почуди като чу за таквъ едно приношеніе; а като искаше и да види какво ще излѣзе отъ това — «Добрѣ, каза, покланявамъ му два дни; но ты да знаешъ че ще останешъ на негово мѣсто запрѣтъ; примысли обаче добрѣ, че ако бы на третій день слѣзцето не го види пакъ въ Сиракузѣ, ты ще си истыйтъ койкто ще истеглишь наказаніето.»

Радостенъ за отговорѣтъ Дамонъ; завече ся тутакъ си въ тмницѣтъ при пріятеля си, и тамо като развърза съ рѣцѣтъ си оковытъ му обвърза себе си съ всяко присърце и веселъ.

«Хайде, каза, иди си, иди да утѣшишь злочестото си семейство. Діонисій ти покланя цѣлы два дни, които можешъ да употребишь безъ подозрѣніе, тѣ ти стигатъ да ся постарашъ да намѣришь единъ корабъ и да ся избавишь. Прѣди всичко трѣба да побързвашъ и да не нерадишь; Хайде върви не губи врѣме.»

На тѣзи думы Питей останѣ смаянъ.

«Азъ да побѣгна? Азъ да тя оставѣмъ на мое мѣсто, на буйството на немилостивыйтъ тиранинъ? Увы! до толкозъ ли си мя опозналъ, Дамоне? Дай ми тутакъ си, дай ми назадъ оковытъ ми, ако си на този умъ че може да падне въ душѣтъ ми толкози умирна нѣчтожностъ и невѣрство.»

— Не, отговори Дамонъ, нѣчтожностъ и невѣрство сѣ не вмѣстятъ въ душѣтъ ти. Ако да можахъ да подозрѣ въ тебе таквы едни мыслы, ты не щѣше да ми си до сега пріятель; на нито нѣчтожностъ, нито невѣрство ще тя накара да направишь туй което азъ ти заповѣдвамъ. Ты имашъ баща, жена и двама сынове на които дължишь животѣтъ си и себе си, и които безъ тебе мѣчно

ще могат да ся обдържатъ. Азъ нѣмамъ вече никого за когото да имамъ грижъ и да съмъ живъ, а да умрѣ за единъ пріятель като тебѣ ще бѣде за мене най-голѣмото удоволствіе.

— Но; разумѣва ся че азъ нѣма да тя остава да ся наравашъ на едно таквозъ варварско удоволствіе. прибърза да каже Питей. Азъ самъ си щѣ идѣ да изпълнѣ, понеже тѣй ти е угодно, послѣднитѣ длѣжности на природѣтъ, щѣ идѣ да дамъ послѣдне цѣлованіе на бащѣ си, на женѣ си и на сыноветѣ си, но съ първо сыпваніе на зорѣтъ, утрѣ ще мя видишь пакъ. Като оставиъ тебе на тѣхъ вмѣсто мене азъ ще имъ направѣ най-голѣмото подаряваніе и съ туй ся надѣиъ да ги утѣшѣ.

Туй като рече, пригърна пріятеля си, на когото сълзытъ и цѣлованіята ся сливахъ съ неговитѣ, и поспѣшно хвана пактъ който отиваше за родинѣтъ му.

Но мръкна ся вторый день и съмна ся третій, а Питей ся не явявашъ. Дамонъ безъ да ся сумнява въ себе си че достойныйтъ му пріятель владенъ на плачетѣ и на отчаяніето на окаянното си семейство ся е погрыжилъ за избавленіето си, бѣше веселъ и радостенъ. Діонисій напротивъ, като мисляше, че ся подиграхъ съ него и двамата и го излѣгахъ, възбѣси ся твърдѣ много, и въ пѣргтъ на ядтъ си заповѣда да дигнатъ тутакъ си Дамона и да го закарѣтъ да истегли той смъртното наказаніе което бѣ отредилъ за Питей.

(Слъди.)

Дѣтинската простота.

Мислимъ че всички помнятъ прикасницѣтъ за туй остроумно четиригодишно дѣте, което, като было на трапезѣтъ, и като видѣло че забравило да му подадѣтъ една гостѣж, zelo малко соль и си турило на танурчето, а майка му го съгледала и го попытала: защо направило тѣй? То отговорило: Ехъ, мамо, зехъ малко соль да посолиъ онова което ще ми дадете отъ гостѣжъ.

Истото дѣте плачало единъ день и горѣщы съззы проливало.

Що ти е, сынокъ? попыталъ го баща му. Защо плачешъ тѣй?

— Ахъ, тате, загубихъ едно хубаво десетаче новичко, мама бѣше ми го дала.

— „Ехъ, за туй ли си сѣднѣлъ та плачешъ? На ти друго.“

Дѣтето зема новото десетаче и ужъ ся порастушило, но подиръ малко пакъ захваща да плаче както отпонапрѣдъ.

„Ты пакъ ли захванѣ да плачешъ?“

— Плачѣ, тате, защото да имахъ сега и другото що го загубихъ, сега щѣхъ да ми сѣ двѣнки,

Дѣтето не ся остигло, че ако да не бѣ загубило другото десетаче нѣмаше да плаче, и слѣдователно испѣхъ да му дадѣтъ друго. — Това показва че дѣцата колкото и да сѣ хитри все сѣ пакъ дѣца.

Двѣтъ свѣщи

Има челоуѣци които отъ суетность и гордость искать да заслѣпять очитѣ на другыѣ, и тѣмъ навличать врьзъ себе си осжжданіето и подгавряніята на свѣтътъ. За туй когато двамина разблудны ся надминували кой да ся покаже по-горень въ неразумно прѣсканіе на пары, единъ остроумень отъ странѣ, казалъ за тѣхъ, че му ся струва дагы гледа прѣдъ болницѣтъ да ся надварятъ кой по напрѣдъ да влѣзе вжтрѣ. А съ това той искалъ да покаже, че разблуднитѣ или харвалитѣ, т. е. онѣзи които прѣскають парытъ за лудо, испадатъ най-послѣ и, като ся поболятъ и нѣматъ какъ да ся гледатъ и цѣрятъ, занасятъгы на болницытъ, дѣто отиватъ и сиромасытъ. А по насъ понеже нѣма и болницы сѣтнината на таквызъ е опрѣдѣлена въ поговоркѣтъ. *«тисикелитѣ на боклука мрѣтъ.»*

* * *

«Единъ сынъ казалъ веднѣжъ на бащѣ си, който отъ сиромашко чедо, както былъ, станѣлъ испослѣ богатъ, «Тате, какъ направи че можѣ да спечелишь толкозь имоть? Азъ едвамъ могѣ да си искарамъ разноскытъ съ сирміѣтъ който си ми далъ, като толкозь сѣ бжщѣ и трудѣ.

— Нищо по-лесно, сыно, отъ това дѣто да спечели челоуѣкъ, но трѣба да не забравя никога че не иска само да ся работи, но и да ся списыва. И съ тѣзи думы той посѣгнѣ та угаси еднѣ отъ двѣтъ свѣщи, които имѣ свѣтяхъ, и доиска за думѣтъ си: прѣди всичко трѣба да ся благодаритъ нѣкой на това само което му е нужно, на пр. да гори еднѣ свѣщъ само, когато нѣма нуждѣ да гори двѣ.

Его единъ хубавъ урокъ за списываніе.

СПОЛУЧЕНЪ ОТГОВОРЪ. — Когато Наполеонъ I-й былъ чиновникъ въ артилеріѣтъ, другъ единъ чиновникъ Пруссецъ велерѣчиво ся произнеслъ, че неговыѣ съграждани ся бѣли всякога за славѣ, а френцытъ за пары. — Право казвашъ, реклѣ Бонопартъ, защото всякой ся бѣе за да придобые онова което нѣма.

Какво ли бы отговорилъ днесъ другъ нѣкой Наполеонъ на Прусситѣ които ся бихѣ и придобыхѣ и славѣ и пары?

Младитѣ къмъ майкѣ си

Майко злочеста, не дѣй въздыша,
Не дѣй пролива сълзы кат' кышѣ.
Не дѣй ты тѣжн, о, майко мѣла,
Кога си толкозь чеда родила. . . .
Горкана! ты си много страдала,
Животъ спокоинѣ не си познала:
Твоитѣ чада, толкозь години,
Не тя е смыслилѣ единѣ до нинѣ. . . .

Но утѣши ся, майко любезна,
Не дѣй уныва, бѣди ты трезна. . .
Отвѣди нази и отрази ны,
На тѣзъ свободны златы години,
Да си научимъ сега прѣдстой ни
На тебѣ да станемъ чеда достойны,
За тебе само ний да живѣемъ. . .

Ето за тебе трудъ не желѣемъ,
Отъ млади ищемъ да си научимъ
Все що е нужно днесъ да получимъ,
Че като дойде нашето врѣме
На тебе помощъ да подадемы. . . .

Грънчарьтъ царь.

Агатокль былъ сынъ на единътъ грънчарь; испослѣ като завладѣлъ Сицилію, и ся провъзгласилъ царь, ималъ обычай на трапезѣтъ си между златныѣ ссѣдове да слага и прѣстены ссѣдове, и тѣхъ като показвалъ на младиѣ, казувалъ имъ. «Тѣзи азъ правихъ испрво, а сега имамъ таквызи (показувалъ златныѣ) поради прилѣжаніето и юначеството си.

—о—

Работи всякой день.

Апеллесъ прочутыйтъ въ древность живописецъ, не оставялъ ни единъ день да си мине безъ да ся обучава въ занятіето си. Веднѣжъ когато го попытали, какъ е могълъ да стигне до таквозъ искусство въ живописаніето; далъ този достопамятенъ отговоръ: «Не оставихъ нити единъ день да си мине безъ да начертаѣмъ единъ чертъ съ усиліе да ѣмъ направѣмъ по правилѣмъ.

Умны изреченія

Младость лѣнива старость горчива.

Който става рано на работѣтъ си намѣрва помощникъ Бога,

Неплатенъ кожухъ не държи твърдѣ топло.

На лудыйтъ не казвай дѣсѣ камниѣтъ.

Страхливыйтъ е вече на полвенѣ битъ.

Мастилото на доброжелательныйтъ ученѣ не е по-малко драгоцѣнно отъ кръвтъѣ на мученицытъ.